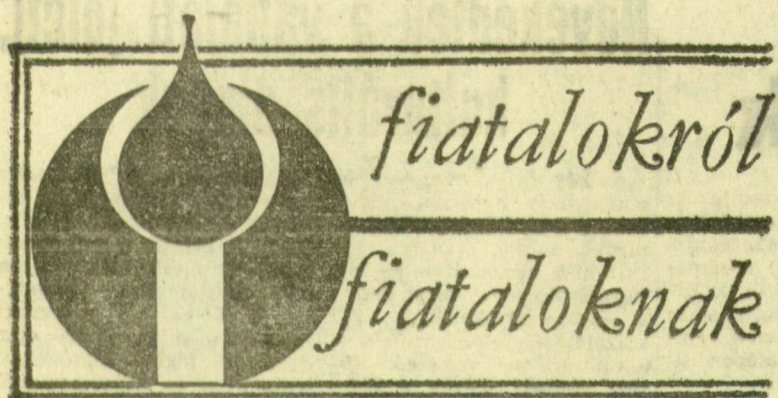

Nehéz, de szép...

Gémes József

Marosi János

— Tudod-e ki volt Gábor Aron?

Elmosolyodik. Erre minden tanuló tudna válaszolni — ri le az arcáról.

— A negyvennyolcas szabadságharc legendás híró öntömostere volt. Csak hogy ő bronzból készített ágyúkat, ez meg itt a kezében kipufogótorok, vasból.

Gémes József a 600-as szakmunkásképző intézet tanulója. Öntő lesz. Csengéléről jött Szegedre, az iskola kollégiumában lakik. Egy a harmincöt fiatal közül, aki tanulmányi szerződést kötött a szegedi öntödével. Az utolsó évben a teljesítményéért járó bér kilencven százalékát kapja.

— Harmadikos vagyok. Két műszakban dolgozom, akár a felnőtt. Szeptember óta az ösztöndíjon felül két és fél ezer forintot keresek.

Még nem fejezte be a tanulmányait, de máris tervezi, hogy vizsga után leérettségizik.

Engi Imre alig múlt 14 éves. Egy öntőforma előtt térdel, a homokot döngöli, tömöríti. A tanműhelyben csattog, zakatol a homoklazító gép, nem értjük egymás szavát. Fejbőlintással, kézmozdulatokkal jelzi, hogy szereti csinálni ezt a munkát.

Az első és másodévesek oktatója Horváth Sándor. A belső tanteremben ülünk le beszélgetni.

— Három éve épült ez a műhely, magam is azóta vagyok itt oktató. Előtte szakmunkás voltam.

— Milyen különleges adottság kell ahhoz, hogy valakiből jó öntő legyen?

— Fontos a jó szemmérték, a színérzék és a kézügyesség. Az öntőformák elkészítése nemcsak fizikai erőt, hanem igen nagy figyelmet és anyagismeretet igényel.

— Úgy láttam, nem valami izgalmas munkát végeznek a fiúk.

— Az első évben egyszerűbb feladatokat kapnak. Jól meg kell tanulniuk a forma elkészítését és a tömörítést. Ha majd az öntőműhelyben dolgoznak, ott már nem lehet tévedni, mert nagy értékek mennének veszendőbe. A hibás öntvény használhatatlan.

— Elégedett a tanítványaival?

— A tanműhelyben nincs rájuk panasz. Szakmai gyakorlatból hármas a legyengébb osztályzat.

— Azt hallottam, majdnem mindegyikük vidéki...

— Az az igazság, hogy városi gyerekek elvétele jelentkezik erre a pályára. Ha némelyikük gondol is rá, az első üzemlátogatás után hátat fordít az öntödének. Ezek a fiatalok viszont hozzászoktak a munkához, falun.

A szegedi öntödében 192 harminc éven aluli fiatal dolgozik. A vállalat sokat tesz azért, hogy itt tartsa őket. Anyagi és erkölcsi megbecsüléssel egyaránt.

Marosi János 1970-ben segéd-munkásként került a gyárba. 28 éves, három éve szerzett öntőszakmunkásbizonyítványt. Keze nyomán a vas és az acél lágy anyagként ömlik szét a pontos munkával elkészített formaedények homokágyaiban.

— Szép, de nehéz munka ez — mondja —, egész embert kíván.

— E szakma művelőinek mindenütt nagy a becsületük, s ez a keresetükön is meglátszik.

— A fizetésem 4500–5000 forint. De úgy vélem, megvan hozzá a kellő elhivatottságom és van bennem egy kis fanatizmus is, hogy a munkámnak ne csak az anyagi oldalát értékeljem.

Jelenleg gépköcsi öndíntőházaikat készít. Az öntvényekre a gyár nevének kívül külön betűjelzés kerül. Utólag ennek alapján ellenőrizhető a teljesítmény.

— Mikor idejöttem dolgozni — folytatja — csupán azt láttam, hogy ömlik a vas, csapolnak, és csak a kellemetlen égett szagot éreztem. Aztán lassan megszerettem ezt a mesterséget. Lépésről lépésre megismertem a szakmát, fölttyeltem a szépségeire. Most már formázógépet kezelek.

Meséli, hogy reggelente végigmegy az udvaron, elnézi, milyen változásokon ment át az utóbbi években a gyár, mennyi minden épült a területén.

— Az unokatestvéreimet is idecsaltam — említi meg végül. — Mondtam neki: ha megmaradsz nálunk, itt „jövőd” lesz.

Rózsa Imre

Brigád a „gyes-szalagon”

— Most akkora a hajtás, hogy nem érdemes abbahagyni! — kiáltja Kuti Imréné művezető a varrógép mellől. A zaj elnyomja az emberi hangot. Gyakorlott kézzel igazítja a gép alá a ruhaanyagot, körülötte a többiek is szorgoskodnak. Ugrál a tű, fogy a cérna, váltakozva zakatolnak a gépek. A szalagon fehérgallérú piros munkaköpenyek készülnek.

A Szegedi Ruhagyárban teljes erővel dolgozik a „gyes”-szalag.

— Így nevezzük azt az üzemrészt, ahol a gyermekgondozási segélyről korábban visszaérkező kismamákat foglalkoztatják — világosít fel Bodor Mária munkaversenyfelelős. Papp Lajosné, a szalag Teleki Blanka brigádjának vezetője, az emeleti termek egyikében találjuk meg.

— Tavaly márciusban alakultunk. Eleinte sokkal jobb volt, mert egymás közelében dolgoztunk. Később az univerzális szakképesítésűek között engem is máshová helyeztek. Csak a szünetben találkozhatunk, akkor beszéljük meg, ami adódik.

A szünetben egybegyűltek a brigád tagjai. Azaz, csak Fekete Endréné, Gyuris Jánosné, Kacsari Jánosné, Halász Mik-

lósné, Oroszláni Imréné és Piskei Lászlóné távollétét gyermekük betegsége indokolja.

— A legtöbbben élnek a gyés adta lehetőséggel, Önök miért nem?

— Kapóra jött a vállalat felhívása, amelyben közölték, hogy reggel 7-től délután 3-ig kedvezményes műszakot indítanak számunkra — mondja Papp Lajosné.

— Otthon lenni elég monoton, egyhangú, meg a keresetre is szükség van — teszi hozzá Kacsari Jánosné.

— Ma már minden nőtől elvárják, hogy dolgozzon — szögezi le Fekete Endréné.

— A szalagon tizenötven dolgoznak, hatan brigádot alakítottak. Jelent-e ez változást a szalag életében?

— Sokkal nyugodtabb a hangulat. Azelőtt mindnaposak voltak a veszekedések, vitatkozások. Ha valaki oda-mondogatót, utána tarthatta a hátát. Most mindenki elmondhatja, ami a szívében van, közösen döntenek el, igaz van, vagy nincs — feleli Kacsari Jánosné.

— Azért jobb lenne, ha a brigádvezető is köztünk lenne — jegyzi meg Fekete Endréné.

Látszik Papp Lajosné arcán, hogy ő is így gondolja.

— Szórakozni, ünnepelni együtt szoktunk. Ehhez először alaposan meg kellett ismernünk egymást. Nagy segítség, hogy jó művezetőt kaptunk. Másik műszak nem jön utánunk, nincs váltásunk, mi takarítjuk a termet — mondja.

— A beszélgetés alatt mind többször szóbakerült az idő. Hogyan telik egy napjuk?

— Reggel 5-kor kelek, a Kis Endrét elviszem az óvodába, 7-re bejövök a gyárba és délutánig dolgozom. Munka után hazamegyek a gyerekekkel. Otthon mindig akad valami tennivaló. Ha marad időm, tévét nézek, rádiót hallgatok este tízenegyig, akkorra már elfáradok — meséli Fekete Endréné.

— Szoktak-e otthon varrni?

— Természetesen — magunknak, úgy sokkal olcsóbb — válaszolják.

Alig egy éve alakult a Teleki Blanka brigád. Vállalták, hogy egyikük elvégzi a gimnáziumot, hárman a ruhaipari szakközépiskolát, öten részt vesznek a szakmunkás továbbképzésben. Ezeknek eleget is tettek. A munkában is túlteljesítették az egyéni feladataikat, erre azért volt szükség, hogy a szalag teljesítménye több legyen a száz százaléknál. Eredeti szándékukat, hogy jó kollektívát hozzanak létre, megvalósították. Most a szocialista brigád címre pályáznak.

Jámor Ernő

Körúti söröző, benn sűrű füst és ember ember hátán. A csapos szinte utálkozva löki elém a félig telt korsót. Hátam mögött tömeg, most okoskodjak? Így hát elkullogom az egyik sarokba, helyet szorítok magamnak. Szomjamat oltván, szemügyre veszem a közönséget. Kába, alkoholtól eltompult, réveteg tekintetű arcok, ám az egyik arc nagyon ismerősnek tűnik. Semmi kétség, ez az ember Jimmi, az én évekkkel ezelőtti zenésztársam, kivel egy kölyökbandában pengettük a szárazfűt. Mit keres itt, hiszen tudomásom szerint profi lett, és külhonban népszerűsíti a beatzenét?

— Helló, Jimmi — köszöntem rá —, hát téged is látni?

— Mit akarsz, hapsikám?

Nagyon meglepődtem ezen a válaszon. Igaz, legalább öt éve nem láttuk egymást...

Láttam, segítenem kell az azonosításban, így rákérdeztem:

— 1965... a Kőbölcső banda megalakulása... Te mint szőlőgátár, én mint dob...

Mondanám tovább, de Jimmi közbevág:

— Stop, stop, apuskám. Hát akkor Te a Csillag vagy!

Óriási felismerés, látom, sínen vagyunk.

— Persze, hogy emlékszem rád, kicsoda banda volt a mienk, bár most lennének olyan társaim!

Valóban, egy időben mi vol-

Megfakult csillag

tunk a város legjobb zenekara, közülük is kitűnt azonban Jimmi, kinek gitárjátéka valóságos élmény volt. A claptoni iskola tehetséges tagja volt, így hamar felfigyeltek rá, s a sulit után már felszippanthatta egy profi banda. Előbb Pesten játszottak, az ifiparkokban, majd svédországi szerződést kaptak. Onnan jöttek az anizskártyák még egy darabig, majd végképp abbamaradtak.

Mi még kínlódtunk pár hónapig nélküle, majd látván, hogy számunkra nem sok babér terem ezen a pályán, tisztességes polgári foglalkozásokat választva dolgoztunk tovább. Jimmi évenként egyszer hazaállított kimondhatatlan nevű országúti szörnyvel jött, erről beszélt a fél város, aztán ahogy jött, olyan váratlanul el is tűnt. S most, íme, itt!

— Tudod, mikor otthagytalak benneteket, s felkerültem Pestre, nagyon futott velem a szekér. Kimentünk Svédbe, ott is ment a játék. Sajnos, már Pesten elkezdtem szívni, s ez egyre jobban szokásommá vált. Ez ment kinn is, sőt ott még megpróbáltam a fűvet is, no az nem ment, így maradt a szesz. Marhára egyedül

éreztem magam, ha nem szegylem és a szerződés nem kötött volna, legszívesebben azonnal visszajöttem volna. Hiába csajosztam, apám, szerintem a svéd nők a legüresebbek a világon! Nem tudsz vele dumálni, csak mosolyog rád azzal az üres tekintetével, s tovább semmi. Végül azt vettem észre, hogy nincs senkim. Anyám meghalt, bátyám nemigen tartja a kapcsolatot velem, mindig lenézett a doktor úr, én pedig nem megyek törleszkedni hozzá. No, de hozzá már két sört, cimborám, kiszáradt a torok és porzik a vesém.

Kihoztam a két „fél” korsó sört, mire kérdés nélkül folytatta.

— Úgy rászoktam a piára, hogy ha nem volt bennem cefre, már egy akkordot sem tudtam lefogni, reszketett a kezem. A srácoknak elégük lett belőlem, így hazajöttem.

Pesten vettem ki albérletet, s most ott játszom, egy kis csehóban.

Rövid, de súlyos csend nehezedett ránk. Egyszerűen nem tudtam mit mondani, míg Jimmi pedig, úgy láttam, kifáradt. Ismét ő törte meg a csendet:

— Ha újra kezdeném, összetörném a gitárt, és valamilyen normális meló után néznék, de most már nekem csak ez maradt. Szeretnék meló után este hazamenni, érezve, hogy várnak, nevelném a srácokat, most meg olyan vagyok, mint a bagoly. Éjjel indulok melózni, nappal alszom, vagy iszom.

Mondanám már valahogy: még nem késő újra kezdeni és egyéb vigasztaló szavakat keresek, de Jimmi lehúzza maradék sörét, megrázza magát, s látom, indulni készül.

— Ne haragudj, mennem kell, elkések a melóból, örülök, hogy találkozom veled.

Ledől bennem egy bálvány. Valahogy nagyon szomorúvá tesz ez a felismerés, hiszen régi barátomról van szó, s ami a legszomorúbb, semmit sem tehettem érte. Remélem, talál azért valakit, aki segít, hogy megtalálja helyét.

Tóth Mátvás

Képletek

